

לעילוי נשמת

אאמו"ר הר' ראובן בן שמואל זצ"ל

ולעילוי נשמת

מו"ח הר' יצחק ברוך בן אברהם הכהן זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה

עולת ראובן

עלון שבועי בפניני, לקחי וענייני פרשת השבוע

בס"ד. עלון מס' 78.

יום ו' י"ז טבת שנת תדשן, פ"התינו.

הדה"נ בי-ם: 4:09

צאת השבת בי-ם: 5:24

ר"ת לח': 6:02

(ע"פ לוח עיתים לבניה)

פרשת ויחי

בראשית מז, לא - בפסוק, "ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחוו ישראל על ראש המטה":
וברש"י על ראש המטה וכו', דבר אחר על ראש המטה על שהיתה מטתו של יוסף מלך היה, ועוד
שנשבה לבין הגוים והרי הוא עומד בצדקו.
ויש לעיין, דבשלמא ההוספה של ועוד שנשבה בין הגוים ועומד בצדקו מובן שייכותה לכאן שלכן לא היה בה רשע ומטתו של יעקב
היתה שלימה, אבל מה זה הטעם הראשון שרש"י כותב שהרי מלך היה וכי לא יכול להיות מלך רשע?
והנה בבאר הפרשה יגש מביא בשם החתם סופר - והנה בבוא אחי יוסף וספרו עוד יוסף חי אעפ"י שהוא יושב בארץ מצרים בע-
רוות הארץ בין שטופי זימה בכל זאת עודנו באמונתו יחיה ומידת יוסף לא נפגעה ולא עוד אלא שהוא מושל בכל ארץ מצרים
ומידתו זאת עשתה רושם לטובה גם על העם אשר הוא יושב בה ויפג לב יעקב כי לא האמין להם וכו'.
ומבואר כאן שיוסף היה מלך ולא כמו כל מלך אלא מלך על יצרו וזהו מה שכתוב ברש"י הק' "שהרי יוסף מלך היה" שהוא מולך
ומושל ביצרו.
בראשית מח, ה - בפסוק, "ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון
יהיו לי".

ומשמע מזה שדיבר על שני בניו של יוסף שידע שהם פה.
ולכאורה, מה זה שבהמשך בפסוק ח' אומר יעקב אבינו "וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה?" ויל"ע.
בראשית מח, ח - בפסוק, "וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה":
וברש"י, וירא ישראל את בני יוסף, ביקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו
ממנשה.
ויש לעיין, הרי גם יהושע יצא מאפרים וגדעון ממנשה אז מדוע נסתלקה שכינה ממנו, וגם קיי"ל מרובה מידה טובה ממידת פור-
ענות?

וצ"ל, שהכלל של מידה טובה מרובה ממידת פורענות נאמר ביחס להנהגת ה' בעולם, אבל כלפי בני אדם זה לא נאמר.
ועוד י"ל, שאם היה יודע על יהושע וגדעון בהכרח שגם ידע על הרשעים שיצאו ממנו ולכן נסתלקה שכינה ממנו, ויש להביא ראיה
לכך שכשיוסף נמכר, נסתלקה ממנו שכינה, ולא היתה חלוקה שתשרה עליו שכינה לגבי הכל ולגבי מכירת יוסף תעלם ממנו, ורואים
שאם יש רוח הקודש צריך לדעת הכל.
אבל תימה לומר כן, וזו גם סתירה, דהרי מבואר לפני כן, שיעקב אבינו שיכל את ידיו על אפרים ומנשה, ומבואר שידע שיהושע
צריך לצאת מאפרים, וגדעון ממנשה, והיאך לא ידע שגם ירבעם ואחאב עתידין לצאת מאפרים, ויהוא ובניו ממנשה, וזוהי א"כ
לענ"ד קושיא עצומה.

בראשית מח, י - בפסוק, "ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות" וגו':
הנה פה יש לומר בפסוק, שמכיון שרש"י לא פירש מדוע הם כבדו מזקן משמע כפשוטו שכבדו מזקנה, אבל א"כ נשאלת השאלה
מדוע אצל יצחק אבינו פירש רש"י בפרק כ"ז פסוק א' ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ופירש בעשן של אלו שהיו מעשנות
ומקטרות לעבודת כוכבים (נשות עשו), אולי גם הכוונה שכהו עיניו של יצחק אבינו משום זקנה?
וכן מה ההבדל שאצל יצחק אבינו כתוב ותכהין עיניו מראת ואצל יעקב אבינו כתוב כבדו מזקן? וע"ז י"ל שייצחק ידוע שממש נסמו
עיניו אבל יעקב אבינו רק כבדו מזקן אבל אינו נחשב בגדר שנסמו עיניו ואולי זה גם יתרץ מדוע אצל יצחק נאמר אחרת משום
שהעשן של עבודה זרה מזיק יותר מכובד העיניים מחמת הזיקנה וכמו שכתב רש"י כח א כאן ייחד שמו על יצחק, לפי שכהו עיניו
וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצה"ר פסק ממנו. בשם תנחומא. וכאן רואים שנא' על יצחק יותר ממה שנא' על יעקב.

בראשית מט, יד

בפסוק "יששכר חמור גרם רבץ בין המשפתים":

וברש"י רבץ בין המשפתים, כחמור המהלך ביום ובלילה ואין לו לינה בבית וכשהוא רוצה לנוח רובץ בין התחומין בתחומי העיירות שמוליך שם פרקמטיא.

ואפשר לבאר דברי רש"י גם השקיעות בדברי תורה - כחמור המהלך ביום ובלילה, שלומד תמיד ביום ובלילה, ואין לו לינה בבית, היינו שהוא גם לא ישן כרגיל בבית, אלא כשהוא רוצה לנוח רובץ בין התחומין, והיינו שכשהתלמיד חכם רוצה לנוח הוא נח באמצע הסוגיא שבה הוא אוחז, בתחומי העיירות שמוליך שם פרקמטיא, וגם התלמיד חכם מוליך את דברי תורתו ממקום למקום כמו סחורה שהולכים איתה ממקום למקום ושם הוא נח.

בראשית מט, כו

בפסוק, "ברכת אביך גברו על ברכת הורי עד תאות גבעת עולם" וגו':

וברש"י, עד תאות גבעת עולם, לפי שהברכות שלי גברו עד סוף גבולי גבעות עולם שנתן לי ברכה פרוצה בלי מצרים מגעת עד ארבע קצות העולם שנאמר ופרצת ימה וקדמה וגו' (לעיל כח, יד) שלא אמר לאברהם אבינו וליצחק וכו'. וצריך לומר, שתוכן הברכה שהתברך בה יעקב אבינו מאת הקב"ה, אין המכוון בה שיקבל את כל העולם, כמו שלאברהם אבינו הובטח שיירש את ארץ ישראל, אלא הכוונה שיהיו יהודים בכל מקום בעולם כמו שבימינו יש יהודים בכל מקום בעולם.

סיפור ורעיון מן הפרשה

בראשית מז, כט-ל

בפסוק, "ויקברו ישראל למות וגו' ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים": "ושכבתי עם אבתי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם" וגו':

וברש"י, אל נא תקברני במצרים, סופה להיות עפרה כנים ומרחשין תחת גופי ושאין מתי חוצה לארץ חיים אלא בצער גלגול מחילות ושלא יעשוני מצרים עבודת כוכבים.

ולכאורה יש להבין, מה האריכות ברש"י מדוע יעקב אבינו אינו רוצה ליקבר במצרים הרי מפורש יעקב אבינו אמר "ושכבתי עם אבתי" וכי זה בלבד לא מספיק סיבה בכדי לא להיקבר במצרים אלא עם אבותיו? וצ"ל, שמה שאמר יעקב אבינו "ושכבתי עם אבתי" זה לא סיבה אלא זה תהליך של הקבורה שישכב עם אבותיו וישא אותו ממצרים ויקבור אותו בקבורתם.

ויש להביא כאן סיפור שהובא בטל"א - איש אחד קרא לפני רבי זלמן מוולאז'ין את המקרא "ושכבתי עם אבותי", אלא שבטעות החליף את המילה 'ושכבתי' במילה 'וישנתתי'. וכך יצא וקרא לפני הגאון 'וישנתתי עם אבותי'.

רבי זלמן לא איחר כרגע, ובהיותו כדקדקן, אשר כל תורה שבכתב ושבע"פ היו שגורים על לשונו, מיהר לתקן את האיש כשהוא מעיר לו, כי היה צריך לקרוא "ושכבתי עם אבותי". בתוך תוכחתו לאיש על אשר לא דיקדק לקרוא הפסוק ככתבו וכלשונו, אמר לו הגאון כי כאן, בפסוק זה, רמוזים שניים מעיקרי דת ישראל. המילה 'ושכבתי' מלמדת על העיקר, כי עתידה להיות תחיית המתים, אשר בה יקומו כל מתי ישראל לתחייה. משום כך נאמר 'ושכבתי' ולא 'ונקברתי' וכדו', כדי לרמז כי הרי הוא ככל אדם השוכב, אשר בדעתו לקום לסוף זמן.

ואילו המילים 'עם אבותי', סח הגאון, מלמדת על השארות הנפש לאחר המוות, עולם הנפשות, שכן לולא זאת אין הבנה לביטוי שכיבה עם אבותיו, אם לא שנפרש כי תהיה נשמתו עם נשמת אבותיו.

שלש מילים אלו רומזות לשניים מעיקרי דת ישראל...

א"כ לדברינו חזינו הכי שמה שנא' "ושכבתי עם אבותי" זהו כן סיבה ולא תהליך של הקבורה אלא זהו סיבה שיעקב אבינו רצה להיות עם אבותיו. ויש לעיין.

בברכת שבת שלום ומבורך אגוטען שבת ובשורות טובות בניין ביהמ"ק בקרוב!

